

T. C. Temsilciler Meclisi TUTANAK DERGİSİ

Yirmi altıncı Birleşim

10 . 3 . 1961 Cuma

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	588
2. — Gelen kâğıtlar	588:589
3. — Yoklama	589
4. — Görüşülen işler	590
1. — Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/6)	590:601

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Temsilciler Meclisi Üyesi Cafer Tüzel'in vefatı dolayısıyla Devlet Başkanı ve Başbakan Gürsel Cemal'in taziyet telgrafı okundu.

Pamukcu Mahir'e izin verilmesine dair Başkanlık yazısı okundu, kabul olundu.

Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütüklerine dair kanun tasarısının tümü üzerindeki görüşmeler yeter görülerek maddelere geçilmesi kabul edildi.

Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütük-

lerine dair kanun tasarısının 1 nci maddesi komisyonla havale edildi, 2, 3, 4 ve 5 nci maddeleri kabul olundu.

6 nci madde üzerinde bir müddet görüşüldü.

10 Mart 1961 Cuma günü saat 10 da toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Akadlı Lâtîfi

Kâtip
Çini Rifat

Kâtip
Ekşi Oktay

2. — GELEN KAĞITLAR

Tasarılar

1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bir geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı (1/79) (Millî Savunma Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonuna)

2. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici iki madde eklenmesine dair kanun tasarısı (1/80) (Millî Savunma Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonuna)

3. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 32. maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı (1/81) (Gümrük ve Tekel Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonuna)

4. — 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bu kanuna iki madde ve bir geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı (1/82) (Çalışma Komisyonuna)

5. — 5584 sayılı Posta Kanununa bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı (1/83) (Millî Eğitim ve Ulaştırma komisyonlarına)

6. — Cumhurbaşkanlığı Armoni Muzikası personeline merasim giyeceği verilmesi hakkında kanun tasarısı (1/84) (Millî Savunma Ko-

misyona ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonuna)

7. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı cetvellerin Bayındırlık Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı (1/85) (Bayındırlık Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonuna)

8. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Tarım Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı (1/86) (Tarım Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonuna)

9. — 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi, bazı maddelerinin kaldırılması ve bu kanuna iki madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı (1/87) (Çalışma Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonuna)

10. — İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları hakkındaki 4772 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bu kanuna üç madde eklenmesine ve 5564 sayılı Kanunun 4 ve 5 nci maddelerinin değiştirilmesine

dair kanun tasarısı (1/88) (Çalışma Komisyonuna)

11. — Mâlûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Kanununun bâzi maddelerinin değiştirilmesi, bâzi maddelerinin kaldırılması ve bu kanuna bâzi maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı (1/89) (Çalışma Komisyonuna)

12. — Mehmetoğlu 1317 doğumlu Salman Pak'a vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair kanun tasarısı (1/90) (Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

13. — Millî Savunma Bakanlığı ile Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu iş yerleri işçileri Sigorta Sandığı kanun tasarısı (1/91) (Millî Savunma ve Çalışma komisyonlarına ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

14. — Muvazzaf subay ve askerî memurlara verilecek elbise ve teçhizat hakkında 4608 sa-

yılı Kanuna ek kanun tasarısı (1/92) (Millî Savunma Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona),

15. — Subay yüksek mühendis, askerî yüksek mühendis ve askerî mühendislere verilecek ihtisas ücreti hakkındaki 4335 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı (1/93) (Millî Savunma Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

16. — Tapulama Kanunu tasarısı (1/94) (İçişleri, Adalet, İmar ve İskân komisyonlarına ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona).

Rapor

17. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasa tasarısı ve Anayasa Komisyonu raporu (5/7) (Gündeme)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10

BAŞKAN — Orbay Kâzım

KÂTİPLER : Kitapçı Şahap, Coşkun Alev

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Ekseriyet vardır, celseyi ıçıyorum.

GÜNEŞ TURAN — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

GÜNEŞ TURAN — Muhterem arkadaşlar, Yüksek Meclisiniz çalışmaya başladığından beri gerek evraklarda, gerek yoklamalarda soyadı sırasıyla başlamak adet olmuştur. Soyadının ne şekilde kullanılacağı hususu, Soyadı Kanununda musarrahtır. Soyadı Kanununa göre evvelâ ad, sonra soyadı kullanmak gerekir. Soy adı

isimden sonra gelir. Meclis İctüzüğü veya Meclis gelenekleri mer'i ve mevzu kanunlara aykırı olamayacağı için Yüksek Riyaset Divanının Meclise taallük eden muamelelerde Soyadı Kanununu dikkat nazarına almasını ve bu şekilde kanuna uygunluğu şüpheli olan bir ananenin devam ettirilmemesini istirham için huzurunuzda çıktım. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Arz edeyim efendim: Adın mı, soyadının mı önce yazılması konusu görüşülürken yine bu görevi yapıyordum. En önce soy adının yazılması ve söylenmesi hususu Yüksek Kurulunuzda müzakere edildi. Soy adı Kanununa göre, önce öz adın, sonra soy adının yazılması

gerektiğini hatırlattım. Yüksek Kurulunuz evvelâ soyadının, yazılmasını sonra öz adın yazılmasını çoğunlukla kabul etti.

Bu bakımdan, Sayın Turan Güneş arkadaşımızın mütalâasının tekrar oya konmasını arzu

ediyor musunuz? («Hayır hayır» sesleri) Evvelce almış olduğunuz kararda Genel Kurulca ısrar edildiğine göre, bu teklifi oya sunmuyorum. Gündeme geçiyorum, efendim.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/6)

BAŞKAN — Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki kanun tasarısının altıncı maddesinde kalmıştık. Şimdi yeniden söz alan arkadaşların isimlerini okuyoruz:

Atalay Sırrı, Tez Hasan, Güneş Turan, Baykam Suphi, Laskaris Kaludi, Öymen Altan, Baltacıoğlu Zeki, Gögüş Ali İhsan, Ergönenç Alâeddin, Demiray Ahmet, Aksoy Muammer, Altınsoy Mehmet, Yazır Bahri, Kalüstyan Hermine, Özfakih Fakih, Çağa Esat, Kırca Coşkun.

BAŞKAN — Sayın Tez Hasan, yok. Sayın Atalay Sırrı.

ATALAY SIRRI — Muhterem arkadaşlarım, seçmen yaşının tesbit edilmesi üzerinde tartışılmaktadır. Bizde seçmen yaşı 25 de başlamıştır. Yıllardan beri Anayasanın temin ettiği bir hüküm olarak 22 olmakta idi. Şimdi Anayasa Komisyonu ile Seçim Komisyonunun müşterek toplantılarında 18 üzerinde ekseriyetle bir karara varıldığı anlaşılabilir bulunuyor. Gerekçede görülüyor ki, meselenin leh ve aleyhinde sebepler karşılaştırılıyor ve çoğunlukla 18 yaş üzerinde karar kılınıyor.

Hukukî bir müessesenin mutlak bir zaruret olmadıkça sırf oy çokluğuyla değiştirilmesi; medenî, demokratik rejimle idare olunan memleketlerde kolay kolay olan şeylerden değildir. Bizde görülüyor ki, bu bizde kolaylıkla ve rahatlıkla olmaktadır. 22 ile 18 arasındaki hukukî müessesenin değiştirilmesi bunu gösteriyor. «Mutlak bir zaruret görülmediği halde oy çokluğu neticesinde böyle bir karar verilmiştir» deniyor. Geçen günü tümü üzerindeki müzakere vesilesiyle arz etmiştim, hür ve demokratik memleketlerin hiçbirisinde seçmen yaşı, yani hâkimiyet hakkına iştirak payı yaşı 18 değildir, en aşağı 20,

birçoğunda 21 dir. Hafızalarınızı tazelemek için tekrar ediyorum :

İsviçre'de 20,
Cenevre'de 20,
Fransa'da 21,
Avusturya'da 21,
Yunanistan'da 21,
Çekoslovakya'da 21,
Yeni Zelânda'da 21,
Romanya'da 20,
Güney Amerika'da 20,
Amerika'da 20,

Yalnız Sovyet Rusya'da 18 dir. Bunun dışında hür ve demokratik memleketlerin hiçbirisinde seçmen yaşı 18 değildir. Bizde 18 yaş kısa bir müddet için tatbik edilmiş, bilâhara 22 ye çıkarılmış bulunmaktadır. 18 yaş psikolojik bakımdan kişinin şahsiyetinin tam mânasiyle teşekkül etmediği bir çağdır. Organik, pisisik içtimaî özelliklerinin bir bütün teşkil ettiği şahsiyet ancak 20 yaşından sonra meydana gelmektedir. Hâkimiyet hakkına iştirak payı verdiğiniz geniş bir seçmen kütesinin köyde ve kentte ailenin, Devletin, okulun tazyik ve baskı gruplarının tesiri altında bulunduğunu bilmekteyiz. Bunu inkâr etmeye imkân yoktur. 18 yaşında seçmen ehliyetini kazanacak, 20 yaşında askere gidecek... Hakikaten mahzurludur. Ordudan döndükten sonra yine seçmen olarak vazife yapacak.

Muhterem arkadaşlarım, Ankara'da bir lisede, yahut bir kolejde tetkikat yapınız, şu neticeleri alacaksınız : Ben 32 kişilik bir lise son sınıfında tetkikat yaptım, yaşlarını tesbit ettim. 17 yaşında 4 kişi, 18 yaşında 8 kişi, 19 yaşında 20 kişi, 21 yaşında 3 kişi. 31 kişiden 24 ü 18 yaşında. Bu durumda, lise son sınıfının üçte ikisi seçmen çağında. Spor - Toto ve emsali meşgalelerin yanında, bir de, seçmen yapıyoruz diye, talebeyi siyasete sokmuş olacağız.

Sonra arkadaşlar, 18 - 20 yaş hayal çağıdır, his çağıdır. Muhakeme pek bu çağda tesirli değildir. Bu çocuklara bir de seçmen olma külfetini yüklemek doğru değildir.

Sözlerimin başında arz ettiğim gibi, zorlayıcı sebepler, mücbir sebepler mevcudolmadıkça, içtimâî hayatımızdaki müessirler oy çokluğu ve indî sebeplerle değişmektedir. Bu hareket hukuk alanında hiç de iyi değildir. Muvakkat karpislerle bir zümreyi mükâfatlandırmaya ve içtimâî müesseseleri rastgele yıkmaya hakkımız yoktur.

BAŞKAN — Tez Hasan. (Yok sesleri) Güneş Turan.

GÜNEŞ TURAN — Muhterem arkadaşlarım, benden evvel konuşan Sırrı Atalay arkadaşımız hukukan üzerinde ciddiyetle durulması lâzımgelen bir konuyu ortaya koydular ve dediler ki : «Bir zaruret olmadan hukukî bir müessesenin değiştirilmesi yerinde sayılmamak iktiza eder.»

Şahsî ve nâciz kanaatime göre, daha faydalı müesseseler bulunacak olursa, mevcut müessesenin aksaklıkları varsa, daha çok faydalı olan müesseseyi getirmeye mâni bir prensibolmamak lâzımgelir. Mamafih Muhterem Sırrı Atalay arkadaşımızın kaziyesinin tatbik edilebileceği bir sahanın Türkiye'de mevcudolduğunu muhterem arkadaşımızın sözlerinden anladım.

Spor - Toto ile meşgul olmaları, hayal âlemi içinde bulunmaları 18 ve 19 yaştaki vatandaşların henüz kemale ermemeleri demek midir? O takdirde mutlak bir zaruret olarak derhal Yüksek Heyetinizin Medenî Kanuna el koyarak, hayal âleminde dolaşan bu şahıslardan medenî rüştü alması demek ki, zaruri görülmektedir.

Muhterem arkadaşlar, Sırrı Atalay arkadaşımızın böyle bir kanunu getirmesine intizaren, 18 yaşındakilerde hakikaten bu kabil eksiklerin bulunup bulunmayacağını ve Türk hukukuna göre, 18 yaşında rüşde erdiği kabul edilen bir şahsın rey kullanıp kullanmamasını müsaadenizle arz etmek isterim.

Muhterem arkadaşlarım, 18 yaş aleyhinde konuşan kıymetli hatip arkadaşlarım bu yaşın bir olgunluk yaşı olmadığını, 18 veya 21 yaşın altında bulunan şahısların millet hayatına reyleriyle müdahale etmemeleri hususunu savundular. Yalnız bir önemli noktayı açık bıraktılar: Vatandaşa rey hakkı bir hak olarak istenmiştir. Yoksa akıllı eşhasın iyi düşünceleri olması itibarıyla, vatan-

daşların akıllılık ve olgunluk derecelerine göre Devlet idaresini yürütmeleri hak ve vazifedir diye bir şey mevcut değildir. Tasavvur buyurun, 18 yaşındaki vatandaşı evlendirdiniz, ona ticarî muameleler yapmak, hukukî muameleler yapmak yetkisini verdiniz. Bu şahsa, işlerin iyi idare edemiyeyeğine kaaniiz, bırak o işleri diyebilecek miyiz? Maliye Bakanı «Sen henüz 18 yaşına girmemişsin, senden vergi almıyacağım» diyebilecek mi? 18 yaşındaki vatandaşın vergi almıyor muyuz? 21 yaşına girmedikçe, bir vatandaş iktidara namzet mebus adaylarının, «Şu vergiyi kaldıracamız, şu vergiyi azaltacağız» şeklindeki konuşmalarını destekliyecek mi? Hem vergi verecek, hem de verdiği vergi üzerinde çalışacağı bir aday için tesinli olamayacak, şu şu vergiyi kaldıralım diyemeyecek, bu hakka sahibolmayacak, olur mu?

18 yaşındaki vatandaş evlenme çağındadır, çoluk çocuğa karışacaktır. Kötü bir iktisadî politika yürüten enflasyoncu hükümeti, çocukları için sosyal yardımı düşünmiyen hükümeti düşürecekleri oyu ile yardım edemeyecek. Bu şekilde bir siyaset yürütenleri işbaşından uzaklaştıracam, diyemeyece k olur mu? Vatandaşın rey hakkı, sade bu sebepler göz önünde tutularak bile olsa verilmelidir. 18 yaşındaki vatandaşın, bulunduğu siyasî şartları değiştirme imkânı verilmelidir.

Çok sevgili arkadaşım Sırrı Atalay misaller verdi, Sovyet Rusya'dan da bahsetti. Sovyet Rusya'da seçmen ehliyet yaşı 18 imiş. Bunun dışında demokratik memleketlerde ise umumiyetle 21 yaş imiş. Bir liste okudular, bizi tenvir buyurdular, meselâ Çekoslovakya'da 21 olduğunu öğrendik. Demek ki, bunun rejimle bir münasebeti yoktur. Sırrı Atalay arkadaşımızın bizi başka noktalar üzerinde tenvir etmesi daha iyi olurdu. Zikretmiş bulunduğu memleketlerde medenî rüştü yaşı hakikaten Fransa'da da aynıdır.

Sebeplerini arz edeceğim üzere, dünya temayülü, siyasî ve medenî rüştü birleştirme yolundadır. Sebebi, söylediklerine inzımamen ben de arz edeyim. Seçim mevzuatında demokratik olmayan idarelerde geriye doğru gidildiğini genç nesillere yasaklık konulduğunu, yaşlı nesillere ise avantaj sağlandığını görüyoruz. Siyasî rüştün gittikçe medenî rüştüyle birleşmesi, genel oy prensibi 19 neü asırdan bu yana birçok kaleleri yıkmış bulunmaktadır.

«Başkasına, ana babasına tâbi olanlar rey vermezler.» diyor. O halde bir kimsenin emrinde çalışan işçi, müstahdem de rey vermez, bunlar da iş verene tâbi insanlardır.

Tâbiyet mefhumu; genel oy karşısında bir kale olarak mevut iken, genel oy prensibi bu kaleyi fethetmiştir.

Şimdi muhterem arkadaşlar, «18 yaşındaki köylü çocuğu babasının emrine tâbidir, binaenaleyh oy hakkı taniyacak olursak, babasının istikametinde reyini kullanacağı için millî iradenin tecellisi bu suretle, noksan kalır..» dediler. Özür dilerim, biraz korku ile dinledim. Tâbiyet meselesi bir yerde vardır, onun dışında kalkmış bir mefhumdur. İctimaî durumu ne olursa olsun, hacir altına alınmasını icabedecek derecede temyiz kudretinden mahrum değilse bütün vatandaşların birbirine tâbi olmadığı bütün dünyaca felsefî ve psikolojik bir temel olarak kabul edilmiştir. Binaenaleyh «18 yaşındakiler ebeveynine tâbidir» sözünü kabul etmek asla doğru değildir. Türkiye'de kadın da kocasına tâbidir, binaenaleyh kadının oy kullanması millî iradenin tecellisinde bazı mahzurlar doğurur diye Yüksek Meclisin aklına gelmez ama, tâbiyet müessesesi üzerinde bir tedbir alma yoluna gittiğimiz zaman korkarım ki, bize iyi şeyler hatırlatmış olmaz. Bu bakımdan şunu kabul etmek lâzımdır ki, evlenmek, ticaret yapmak, muamele yapmak, muhtelif mesleklere göre değişen bir şey... Bir vatandaşa lûtfetsinler, bu hakkını versinler. Siyasî iktidara karşı düşüncelerini, haklarını koruma imkânı verilmelidir. Vergi veren ve diğer haklara sahibolan bu vatandaşlara da kendilerini Büyük Millet Meclisinde temsil etme hakkını vermelidir.

Birtakım teknik hususlar ileri sürdüler. Dendi ki, 18 yaşındaki vatandaşa oy hakkı verilirse, dışardaki siyasî mücadeleyi asker ocağına döndürür.

Arkadaşlar, ümit ve temenni ediyorum ki siyasî mücadele bundan sonra, 27 Mayıs devriminin getirdiği ruh içinde devam edecektir. Bundan sonra 27 Mayısın bugüne değin devam ettiremediği hava içinde, inşallah bundan sonra, Türk ictimâî hayatının her safhasında siyasî mücadele olacaktır. Siyasî mücadele korkulacak çekinilecek bir mesgale değildir. Böyle telâkki edilmemesi lâzımgelir.

27 Mayıs siyasî parti mücadelelerine yeni bir anlayış getirecek, yeni bir siyasî safha ilâve edecektir. Bu da, medenî, seviyeli siyasî fikir mücadelesidir.

Lûtfedin, daha lise çağındaki, gençlerimiz de bu çağlarında siyasî mücadeleye alışsınlar, meşgul olsunlar. Bunda korkulacak bir şey yoktur.

Yakın geçmişte Türkiye'de çok kötü bir siyasî mücadele örneği verildi. Uşak'da suikastler tertibedildi, Mecliste kıyasıya mücadeleler yapıldı, küfürler edildi. O şekil bir siyasî mücadele değildi, bir rejim mücadelesiydi.

Muhterem arkadaşlarım, hayal âleminde bulunan o lise talebeleri ki, şehitlere malolan bir rejim mücadelesini, gerektiği şekilde yaptılar ve kendilerinin askerlik yapma ehliyetinde bulduklarını, olgunluklarını çok yakın bir geçmişte açıkça ispat etmiş bulundular. Ve zannediyorum, inkılâp şehitlerinden bir tanesi de bu yaşta bulunan bir lise öğrencisi idi.

Yeni Seçim Kanununa mütenazır olarak Anayasanın bir maddesi bir teklif halinde genel olarak on sekiz yaşındaki vatandaşların mesuliyete iştirakini kabul etmekle, Türk siyasî hayatına da, idareye de iştirakini yerinde telâkki eder.

Tebaiyet mevzuuna temas etmiş iken diğer hususları arz etmek için bu noktaya geldim.

Erler oy kullanamazlar. Niçin tâbi ve niye tâbidirler? Çünkü Ordu iç hizmet Kanunu da askerlerin, silâh altında bulunan vatandaşların hukukan emir ve kumandaya tâbi olduklarını östermiştir. Burada hukukî bir tâbilik vardır, yoksa kışlalara politikayı sokmamak için değil.

Her Türk vatandaşın politikaya katılması çer âmme işleri üzerinde fikir beyan etmek, âmme işleri üzerinde, dertleşmek mânasında ise, temenni ederim, ümid ederim, Türkiye'de bu dertleşme, fikir beyan etme daima mevcudolacaktır. Bu bakımdan değil ama orduda hukukî temeller üzerine oturtulmuş bir tebaiyet ast. üst komutu ile münasebeti olduğu içindir ki askerler oy vermezler.

Muhterem arkadaşlar, erler kışlaya gittikleri, silâh altına alındıkları zaman seçmenlik hakkını kaybetmezler, yalnız bu durum sebebiyle oylarını vermezler. Bu bakımdan 18 yaşındaki vatandaşların, tamamını da hamdolsun er-

kek olmadığına ve aynı miktarda analar kız da doğduğuna göre, askerlik bahında getirilecek deliller 18 yaşındaki bütün Türklerin seçmen olmasına mâni sayılmak lâzımgelir. Bu bakımdan Seçim Komisyonu 18 yaşını tesbit eden maddesine can ve gönülden iştirak ediyorum ve şuna da kaani bulunuyorum ki, medenî rüşt yaşı olan 18 yaşı, Yüksek Heyetinizde temsil edilen muhtelif siyasî partiler ve kıymetli teşekküllerin bundan sonraki içtimaî seviyesini artıracak şekilde feragatli çalışmaları sayesinde her yetişen yeni nesil, bir evvelki nesilden daha ehliyetli, bir evvelki nesilden daha bilgili bir şekilde siyasî hayata katılacaktır.

Bir an evvel 18 yaşını bitiren gençlere rey hakkının tanınması yerinde olacaktır, zannediyorum.

Bendeniz Seçim Kanunu Komisyonunun hazırlamış olduğu metinde bir iki noktaya tanzim bakımından itiraz edeceğim. Maddenin sarıh olmasını teminen teklif arz edeceğim:

Türkiye'de 18 yaşını bitiren ve kısıtlı olmıyan, yasaklı olmıyan bütün vatandaşlar seçmendir. Seçme hakkına sahiptir. Ancak, bâzı sebeplerle oy kullanamazlar. Bu oy kullanma keyfiyeti seçim emniyeti bakımından gerekli olabilir. Ama, seçmendir. Bilfarz erler, seçmendir, ama, durumları itibariyle oy kullanamazlar. Seçmen kütüklerine kaydoldukları halde oy kullanma imkânına sahip değildirlir. Seçmen hakkına sahib oldukları halde, fiilen seçimden mahrumdurlar. Oy kullanmamakla seçmenlik hakkından mahrum edilmiş olmazlar. Bu itibarla, seçmen olma hakkı ile, seçime katılma hakkı birbirinden ayrı şeylerdir.

Söyle bir tadil teklifi arz edeceğim:

(18 yaşını dolduran kısıtlı ve kamu hizmetlerinden yasaklı olmıyan her vatandaş, seçmendir) diye tarifi yapıldı. Burada hakikaten kanun gereğince düzenlenecek kütüklerinin yazılması, durumu, mefhumu, kullanılmıyacak olan farklı şeylerin kütüklerle ilgili kısımlara aktarılması gibi hususları rica ettim.

Burada asıl mevzuubahsolan şey; fiilen oy kullanma imkânıdır. Seçmen şartlarında her hangi bir değişiklik getirmedim.

Saniyen bu on sekiz yaş meselesi, Türkiye'de zannediyorum bir de felsefî zarurettten doğmuştur. Atatürk'ün yaptığı inkulâplar var, 27 Mayıs İnkilâbı var... İnkulâp tarihine inancı,

inkulâpçılığı, siyasî kanaatlerimizce kabul edelim veya etmiyelim, o ayrı; ama Türkiye'de Hükümet kurulduğu, Kuvayı Milliye'nin teşekkül ettiği, millî mücadelenin başladığı zamanda dahi Türk milleti zaruri gördüğü, faydalı gördüğü büyük hamleleri yapan cesurane hareket eden bir millet mahiyetini muhafaza etmiştir. Şimdi yeni yetişen gençlerimize bu hakkı tanımak şüphesiz Türk milletinin bu hamleci, gözü pek davranışının yeni bir eseri olacaktır. Bendeniz bu bakımdan biraz fazla ehemmiyet verdiğim bu konuyu huzurunuzda arz etmeye çalıştım. Sabrınıza teşekkür ederim. Hürmetler. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Baykam Suphi.

BAYKAM SUPHİ — Çok muhterem arkadaşlar, dünden beri, kanaatimce elimizdeki Seçim Kanununun en önemli bir maddesi üzerinde tartışmaktayız. Müzakereler sonunda vereceğimiz oylarla iki milyona yakın, asgari bir milyonun üstünde bir kitle ya millî iradenin tecellisinde oy sahibi olacak veya bu haktan mahrum bırakılacaktır.

Dünden beri konuşmuş olan arkadaşlarımızı dikkatle dinledim. Bilhassa Anayasa Komisyonu ve Seçim Komisyonunun müştereken kabul ettikleri bu maddenin değiştirilmesini, 18 yaşın daha yukarı yaşlara alınmasını isteyen arkadaşların sözlerini özel bir dikkatle dinledim. İtiraf edeyim ki, kanaatlerimde değişmeye sebeb olacak bir yeni anlayışa gelmedim.

Muhterem arkadaşlarım, benden önce konuşan Sayın Turan Güneş arkadaşımız söyliyeceklerimin bir kısmını ifade ettiler. Onun için ben sadece, 18 den yukarı yaşı kabul etmeniz için sizi iknaa çalışan arkadaşlarımla ileri sürdükleri deliller üzerinde kısaca duracağım.

Umumiyetle bugün sabahleyin ilk sözü alan arkadaşımız Sırrı Atalay ve dün konuşan Nurettin Arıçoğlu, ve diğer arkadaşlar, hep köy ve şehir realitesini ikiye ayırmak suretiyle beyanda bulundular. 18 yaş kabul edilirse, bâzı mahzurların ortaya çıkacağını beyan ettiler.

En çok üzerinde durulan mesele şudur: Askere gitme meselesi. Askere giden genç vatandaşlar, aile ocaklarından alamadıkları bilgilerle, görgülerle döner, seçim ehliyetini kazanırların. Köydeki aile ocaklarına yeni fikirlerle dönerlermiş. Askere giden köy delikanlılarının biraz daha olgunlaştıkları muhakkak. Ancak,

sadece bu sebeple, 18 yaşındaki vatandaşa oy verme hakkını vermemek asla doğru değil. Ak-sine bunu kabul etmek mecburiyetindeyiz.

Turan Güneş arkadaşımız üzerinde durdu. Özel durumları dolayısıyla. 22 ilâ 42 yaş arasında oldukları halde seçime katılmıyan vatandaşlar var, Türkiye'deki kadın seçmenlerin pek çoğu seçim haklarını kullanmakta, köylerinden, kasabalarından bir yere, dışarıya çıkmadıkları halde, oy haklarını kullanmaktadırlar. Kadınlar, köylerinden dışarıya çıkmazlar.

Bizde genel oy hakkı verirken sadece askerlikte daha olgun hale geliyor, mülâhazası ile 18 - 20 yaşında, henüz askerlik çağındaki üç kuşak seçmene oy hakkı tanımama mevzuuna ve tâbi reyler meselesine bir şeyler ilâve etmek isterim.

Arkadaşlar, tâbi reyler meselesi, arkadaşlarımız da temas etti, şöyle olabilir : 18 - 20 yaşına gelmiş, evli de değildir, babasının, anasının baskısı altındadır, serbestçe oy kullanamazlar. On sekiz 20 yaşında olup da evli olanlar da vardır. Okuryazar nispeti bakımından ele alırsanız, 18, 19, 21 yaşlarında olanların daha çoğu aynı tesir altındadır. Millet'in ve memleketin bugünkü şartlarını radyodan takibedenler, durgunluk çağında, yaşında olanlar daha ziyade fikrî serbestiye sahiptirler. İnanç ve kanaatlerini izhar edenleri tesbit, ebeveyne tebaiyet noktasından hareketle mümkün değildir.

Okuryazarlardan 18 - 21 yaş arasında siyasi serbestiye sahibolanları diğerleri ile mukayese ederseniz onların da tesir altında olabileceğini kabul etmemeye imkân yoktur. Oy vermeye sebeb olan, oy vermeye müessir olan tek unsur, kültür meselesi midir? Bir şey okuyup yazma, öğrenme meselesi midir?.. Hayır! Hepiniz köyleri gezmiş insanlarsınız, hepiniz oralarda köy menfaatlerinin nasıl oya tesir ettiğini, toprak sahiplerinin, sermaye sahiplerinin nasıl tesir yaptıklarını, aile bağlarının, siyasi otoritelerin baskılarının, hattâ köylerine hizmetlerin götürülmesi vaatlerinin nasıl oylara tesir ettiğini müşahade etmişsinizdir. Bunların hepsi ayrı ayrı mütalâa ve sadece bu faktörü, müesseseyi askerlikte edinilen bilgi ile mukayese ettiğimiz zaman görürüz ki, en az onun kadar oy vermeye müessirdir. O halde birçok faktörler yanında yalnız bir tanesinin yüzünden bir üç

kuşağı, 18 den 20 ye kadar olan insanları, oydan mahrum etmeye imkân yoktur.

Muhterem arkadaşlar, bir başka hususu daha arz edeyim. Türkiye'de teamüldür, 18 yaşına gelmiş olanlar muhtar seçebilirler, belediye ve ihtiyar seçimlerine iştirak ederler ve reylerini izhar ederler. Ama bunlara bugün diyoruz ki, hayır, milletvekili seçimine katılacak ehliyettedir değilsin! Konya vilâyetini ele alınız, bir başka Avrupa memleketinin alanı kadar alana mâlik olan bir ili ele alınız; burada köyünden dışarı çıkmamış olan vatandaşın köyüne aîttir millî iradeye iştiraki uygundur, fakat bir milletvekili seçimine iştiraki uygun değildir. Bunun mantıkî bir fecelli olmadığını rahatlıkla kabul ederiz arkadaşlar. Onun için Türkiye'de teamül budur.

Bir şey daha ilâve edeyim :

18 yaş medeni kanunumuza göre rüşt yaşıdır. Siyasi bakımdan, 18 yaşa gelmiş olan vatandaşlar dernek kurmaktadırlar, partilere girmektedirler, hattâ idare heyetlerine girmektedirler. 19 yaşındaki bir vatandaş, her türlü siyasi hakka sahibolacak, toplantılara katılacak fikirlerini söyleyecek, ama, seçmen olamayacak... Böyle şey olmaz!

Biliyorum, gene mantığa vurulacak, bir sebep ortaya atılacak. Dün Ardıçoğlu arkadaşımız, «18 yaşında seçmen hakkı verilirse, o zaman siyasi mücadeleyi asker ocağına götürür» dediler. 18 yaşındaki kimse zaten siyasete karışmış demektir. Biraz önce arz ettiğim gibi, siyasi hakkı vardır, bir siyasi düşünceyi asker ocağına da götürmeleri mümkündür. Siyasi toplantılara katıldığına, siyasi konuşmalar dinlendiğine göre, o yaşta elbette bir siyasi görüşü olacak.

Sonra bir çokları da siyasete karışmamış olarak askere gideceklerdir. Siyasetle ilgilenen olacağı gibi, ilgilenmeyenler de olacaktır. Bu mütalâalar, 18 yaşın kabul edilmemesi için bir sebep değildir, bu mütalâaların kabulü mümkün değildir.

Muhterem arkadaşlar, bir başka şey daha söylemek istiyorum : Türkiye'de on sekiz yaş, yalnız medeni rüşt yaşı değildir. On sekiz yaşını bitiren memur olabilir, nahiye müdürü olabilir, öğretmen olabilir, binlerce vatandaş fiilen söz sahibi olabilir. Bu vaziyet karşısında oyunu kullanamaz şeyinin izahını yapmak hakikaten çok güçtür.

Muhterem arkadaşlar, mukayeseli hukuk bakımından de meselenin üzerinde durmak isterim :

Dediler ki, «bir çok Avrupa memleketlerinde de siyasî olgunluk yaşı yirmi ilâ yirmi iki yaşın üstündedir.»

Biz buralarda gördüklerini hemen alan, kabul eden bir millet değiliz, bünyemize uygun olanları alırız. Bu memleketlerin bir çoklarında medenî rüşt on sekizin üstünde olmasına rağmen, biz on sekiz yaşı kabul ettik, kadınlarımıza oy verme hakkını kabul ettik. İsviçreve Fransa kadınlara oy verme hakkını bizden sonra tanıdılar. Yine oralarda Milletvekili seçilme yaşı otuzdan aşağı, 25 in üstünde olarak kabul edilmiş bizde ise 30 yaşı kabul edilmiştir. Demek ki bir bütün olarak, başka memleketlerde de vardır ben alırım, yoktur almam... Bu şekilde kabul etmeye imkân yoktur. Şimdi realite üzerine dönmek isterim. Arkadaşlarım dediler ki, 18 - 20 yaş lise çağı yaşlarıdır. Hayır arkadaşlar, 18 yaşını bitiren her vatandaş normal olarak lise tahsilini ikmal etmiştir. Bunlar arasında sene kaybetmiş olanlar bulunabilir.

Şimdi muhterem arkadaşlar, kanunî realite nedir? 18, 19, 20, 21, 22 yaşları üniversitede tahsil yapan gençlerin % 70 dir. Yani % 70 genç dernek kuracak, millet arasında Türkiye'yi temsil edecek, siyasî faaliyet icabı gençlik kolları kuracak, bütün bu imkânlardan faydalanacak ama tam oy kullanacağı zaman diyeceğiz ki, sen oyunu kullanamazsın.

Arkadaşlar, aksine misaller verirlerse hakikaten öğrenmek isterim. Arz ediyorum, Cumhuriyet tarihi boyunca, demokratik hayatı seçtiğimiz devre içinde, Türkiye'nin kötü bir imtihan geçirdiğine dair bir misal yoktur. Bunlar hürriyetperver, devrime kalmışlar ve memlekette üzerlerine düşen vazifelerini yapmışlardır. Kısmen Turan Güneş arkadaşım üzerinde durdu; hakikaten göksümüzü kabartacak derecede olgunluk gösteren öncülerini hesaba katınız. Hepimizin yanında bu gençler daima yer almışlardır ve muhterem arkadaşlarım, bunların 27 Mayıs öncesinde, bütün baskılara rağmen, mücadeleye devam ettiklerini hep biliyoruz. 27 Mayıs ruhunu en önde müdafaa edenlerin gene 18 - 21 yaş arasındaki gençler olduğunu hatırlıyalım.

Atatürk, devrimleri gençliğe emanet etmiştir.

Bu şekilde nesilden nesile bu emanet intikal edecektir.

Arkadaşlarım, bir küçük şey daha ilâve edeceğim. Ara seçimleri her yıl yapılmaz. Bâzi zamanlar ara seçimleri yapılır, genç bu 18 - 19 - 20 yaşında rey kullanma imkânına kavuşabilir. Ya seçim dört yıl içinde yapılmazsa ne olacak? 18 yaşında seçmen hakkına kavuşan bir genç, ancak 22 yaşında fiilen rey kullanma imkânına kavuşacak demektir. Dört yıl bekliyecek, ondan sonra hakkını kullanacak.

18 yaş kabul edilecek olsa bile vatandaş rey hakkını kullanmamış olmaktadır. Yaş 22 ye çıkarılırsa, oy kullanmayanların sayısı oy kullananlardan fazladır. Her sene oy için vatandaşın önüne dikilip müracaat edilmemektedir. On sekiz yaşı kabul ettiğimiz zaman dahi on sekiz yaşına gelmiş vatandaşların hepsinin rey kullanacağı nazariyesini müdafaa etmek imkânı yoktur.

Muhterem arkadaşlarım, meselenin leh ve aleyhinde konuşuldu, meselenin ne memleketin realitesi bakımından, ne de arkadaşlarımızın üzerinde durdukları mukayeseli hukuk bakımından ikna edici tarafları görülmemektedir. Organik ve pisişik bakımdan söz kullandılar arkadaşlarım. Hakikaten ben bunları duymamak istiyorum. Ben den evvel konuşan arkadaşımız birçok şeyleri izah ettiler. Bu vatandaşların birçoklarına hizmetler tahmil edilmektedir, memuriyet ve nahiye müdürlükleri verilmekte, kendilerine evlenmek imkânı verilmektedir, vergi mükellefiyetleri de tahmil edilmektedir, memlekette hizmet kabul eden insanlar 18 - 21 yaşında insanlardır. Psişik kelimisini bir sürü lisan olarak kullanılmış oldukları temayülündeyim.

Muhterem arkadaşlarım; kaldı ki, memleket gerçekleri bakımından ne derece duygulu, memleketin şartlarını bir anda nasıl düşündüklerini çok yakın geçmişimiz ispat etmiştir. Her hareket gençliğin lehinde olmuştur. Aleyhlerine söylenecek bir şey yoktur. 27 Mayıs Devriminin harcında bu genç kuşakların azimleri ve alimleri yatmaktadır. Geliniz 27 Mayıs Devrimine ulaşmakta büyük hizmeti olmuş ve memleket realitesini iyi bilen bu gençlere, 18 yaşını doldurmuş olanlara, oy kullanmak hakkı vermek suretiyle bütün dünyaya yeni bir örnek daha verelim. Buna sadece minnet duyguları içinde ve komisyona teşekkür ederek müspet oy vereceğim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar 6 ncı madde hakkında bir önerge var. Okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Konu yeteri kadar aydınlanmıştır.

6 ncı madde üzerindeki müzakerelerin kifayetini arz ve teklif ederim.

Raif Aybar

BAŞKAN — Kifayet aleyhinde Sırrı Atalay, buyurun.

ATALAY SIRRI — Muhterem arkadaşlarım, mer'î Anayasanın tesbit etmiş olduğu bir hükmü, bir içtimâî müesseseyi bir Seçim kanunu tasarısı ile değiştirmek yolundayız. Yeni Anayasa kabul edilinceye kadar mer'î olacak olan, hükümlerine riayet etmeye mecbur olduğumuz Anayasanın hükmünü değiştiren bir hususi kanun hükmü karşısında bulunuyoruz. Binaenaleyh usul bakımından, yeni Anayasa hükmü kabul edilinceye kadar - reyler bakımından, hangi bakımdan ele alırsanız almız - neticelen-dirilmesi mümkün olmıyan ve hukukî ve içtimâî bir müesseseyi baştan aşağı değiştiren ve denilebilir ki, memleketin kaderi bakımından bir dönüm noktası teşkil edebilecek olan bu kadar mühim bir meselede lütfen Aybar arkadaşımız kifayet takririni geri alsın, meseleyi enine boyuna görüşme imkânına sahibolalım. Şayet geri almadığı takdirde kerem buyurun arkadaşlar, bu meseleyi kifayetsiz sonuna kadar görüşelim. Çünkü içtimâî bir müessese değişmektedir. Bir dönüm noktası ile karşıkarişayız. Burada edebiyetten fazla memleketin içtimâî şartlarının bize istikamet vermesi lâzımdır. Bu itibarla lütuf buyurun kifayeti kabul etmeyin meseleyi konuşalım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Komisyon adına Kurutluoğlu Sahir.

SEÇİM KANUNU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ KURUTLUOĞLU SAHİR — Muhterem arkadaşlarım, komisyonumuzun tasarının gerekçesinde de tam bir açıklıkla ifade ettiği gibi, 18 yaş veya 21 yaşın seçmen yaşı olması hususundaki fikirleri tam bir sadakatle gerekçesine ve bu hususta komisyonun ekseriyetle vardığı neticeyi de metne geçirmiştir. Dünden beri konuşan arkadaşlar 18 ve 21 yaş üzerindeki tenkid, tasvip ve fikirlerini izah ettiler. Komisyonumuz bu husustaki noktai nazarı Yüksek Heyetini-

ze arz etti, bunlara tekrar temas etmeyi zait buluyorum. Ancak, birkaç nokta üzerinde mâruzatta bulunacağım.

Kanaatimiz odur ki, seçmen yaşı bir Anayasa meselesi değildir. Seçmen yaşının bir Anayasa meselesi olmaktan ziyade bir Seçim Kanunu meselesi olarak ele alınmasında fayda mülâhaza etmekteyiz. Bu itibarla meriyette devam ettiği iddiasıyla Anayasada yer almış olan 22 yaşın huzuruza getirilmiş olan Seçim Kanunu tasarısıyla tadilinin mümkün olmadığı yolundaki iddia vârit değildir. 3 gün sonra müzakeresine başlayacağımız Anayasada ne şekil alacağını bilmediğimizden bu yaş meselesinin Anayasa mevzu ile çıkarılması halli mümkün bir dâva olarak görülmemektedir. Asıl mesele 18 yaş mı olması, yoksa 21 yaş mı olmasıdır? Hukukî icabın neticesi, siyâsî bir tekniğin neticesi bunu halletmekte fayda olduğunu mütalâa etmiyoruz. Niçin 21 yaş değil de 20 yaş, niçin 19 yaş değil de 21 yaş? Bunun ölçüsünü burada tesbit etmekte bir fayda yoktur. 18 yaş hakkında Anayasanın dayandığı bir mesnet var ki, medenî rüşt yaşıdır. Hukukî mesnedi ve bir hukuk kaidesine istinadetmesi hasebiyle rüşt yaşı olarak 18 i kabul etmek lâzımdır.

Muhafazakâr düşünce sahibi olanlar yüksek yaşlara, hamleci düşünceye sahibolanlar genç yaşlara itibar etmişlerdir. (Bravo sesleri, alkışlar)

Bir noktaya daha işaret edeceğim: Zannedirim ki, muhterem arkadaşım sözlerini ve fikirlerini ifade ederlerken bize birtakım isnatlarda bulunmak niyetiyle konuşmadılar. Ama, «Hevesler ve kapislerle getirilmiş olan bir madde nin kabulüne imkân olmadığı» nı ifade ettiler. Şuna emin olsunlar ki, bu karar indî bir ölçünün, hevesin ve kapisin neticesi değildir. Mevzuun ehemmiyetiyle mütenasip ciddî ve hakikî bir çalışmanın mahsulünü size takdim etmenin neticesidir. Seçmen yaşının tâyinindeki ölçü ve düşüncelerimizi sadece memleket icaplarına ve memleket menfaatlerine istinadettirdik. Tartıştığımız bu mevzuu Spor - Toto ile mukayese etmek hiçbir zaman aklımıza gelmedi. Ama Muhterem Sırrı Atalay'ın aklına ne münasebetle geldi, buna da aklımız ermedi. (Şiddetli alkışlar)

Seçmen yaşının 18 veya 21 olmasında muhterem arkadaşımın beyan buyurduğu sebepler

üzerinde tsarının gerekçesinde yazılı olandan başka bir mâruzatımız yoktur. Komisyonun bu karara çoğunlukla varmış olması bunun kabulü veya ademikabulüne sebep teşkil etmiyecektir. Eğer komisyon 21 yaş seçme yaşı olarak çoğunlukla kabul ederek gelseydi bunu Sırrı Atalay Bey arkadaşımız ademikabule bir sebeboldurarak sayacaklar mı idi? Bir mevzuda kabul veya reddi ekseriyet veya çoğunluk veya tamamının iştirakiné bağlamak, ancak kendi ölçüleri ve indî bir ölçü olarak kabul edilmiş olur. Komisyonumuz bunu arzı bir vazife bilmıştır. (Oya sesleri)

BAŞKAN — Efendim, sunulan yeterlik önergesi aleyhinde bir arkadaşımız konuştu. Komisyonunda 6 ncı madde hakkındaki görüşünü açıkladı.

Bu sebeple önergeyi yüksek oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... (Anlaşılmadı, sesleri) Yeterlik önergesi çoğunlukla kabul edilmiştir.

ATALAY SIRRI — Reis Paşa, sözcüden sonra bir temsilcinin konuşma hakkı vardır. Şın söz temsilcinindir.

BAŞKAN — Diğer önergeleri okuyoruz efendim.

Yüksek Başkanlığa

6 ncı madde matlab ve metninin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Seçmen

Madde 6. — 18 yaşını bitiren her vatandaş seçmendir.

Alp Kuran

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Seçmen

Madde 6. — On sekiz yaşını bitiren her vatandaş seçmendir.

Abdullah İpsiroğlu

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif eylerim :

«On sekiz yaşını dolduran ve kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmıyan her vatandaş, seçmendir.»

Turan Güneş

Başkanlığa

6 ncı maddedeki 18 yaş haddinin (20) yaş olarak tadilini arz ve teklif ederiz.

Feridun Üstün **Suphi Doğukan**

İsmail S. Çakıroğlu

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddedeki, on sekiz yaşını bitiren kelimelerinin 21 yaşını bitiren olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Sırrı Atalay

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddedeki on sekiz yaşın yirmi bir olarak tadilini arz ve teklif ederim.

Ahmet Bilgin

Yüksek Başkanlığa

Askerlik yaşı ve cezaî ehliyet gibi haller dikkate alınarak 6 ncı maddedeki 18 yaş kaydının 21 yaş olarak düzeltilmesini teklif ederim.

10.3.1961

Kadirean Kafılı

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

6 ncı maddedeki «On sekiz yaşını bitiren» kaydının «Yirmi bir yaşını bitiren» şeklinde değiştirilerek kabulünün temini için bu önergenin reye arz edilmesini rica ederim.

Temsilciler Meclisi Üyesi

Orhan Köprülü

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddenin aşağıdaki şekilde tashihini arz ve teklif ederim.

Fy Yaz Köksal

Madde 6. — Yirmi bir yaşını bitiren ve seçmen olmak hakkını haiz bulunan her vatandaş, bu kanun gereğince düzenlenecek kütüklere yazılmak şartıyla, oy kullanır.

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ederiz :

«Yirmi bir yaşını bitiren ve seçmen olma hakkına sahip bulunan her vatandaş, bu kanun gereğince düzenlenecek kütüklerde kayıtlı bulunmak şartıyla oy kullanır.»

Alâettin Ergönec **Nurettin Ardıçoğlu**

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

Görüşülmekte olan 6 ncı madde seçmen ehliyetinin şartlarını tâyin eden bir maddedir. Bu

itibarla bu madde matlabinın (Seçmen yeterliği) şekline konularak 29 ncu madde ile ahenkli bir hale konulmasını,

Vuzuh ve maksadı sağlamak bakımından da madde metnindeki :

(Seçim günü 21 yaşını bitirmiş her Türk vatandaşı seçmen yeterliğini haizdir).

Şekline ifrağını arz ve teklif ederim.

Temsilci
Esat Çağa

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ve izah ettiğim sebeplere binaen 6 ncı maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini, teklif ederim.

Gürün Muhittin

Madde 6. — Seçimlerle ilgili özel kanunlardaki yaş hükümleri saklı kalmak şartıyla yirmi iki yaşını bitiren ve seçmen olma hakkını haiz bulunan her vatandaş, bu kanun gereğince düzenlenecek kütüklere yazılmak şartıyla oy kullanır.

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz:

Madde 6. — 22 (Yirmi iki) yaşını bitiren ve seçme hakkı olan her vatandaş, bu kanun gereğince düzenlenecek kütüklere yazılmak şartıyla, oy kullanır.

Tuncel Bedrettin Koper Daniş

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddedeki 18 yaşını bitiren hükmününün 20 yaşını bitiren şeklinde olmasını arz ve teklif ederim.

Sait Erdinç

ATALAY SIRRI — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Hangi usul hakkında?

ATALAY SIRRI — Muhterem Reis Bey, mer'i olan Anayasanın 10 ncu maddesi (22 yaşını bitiren kadın, erkek her Türk mebus seçmek hakkını haizdir) demektedir. Mer'i Anayasanın 10 ncu maddesine göre 22 yaş şarttır. Bu yaş had-di Seçim Kanunu ile değiştirilmektedir. Bu sebeple mer'i Anayasa hususî bir kanunla değiştirilemez. Anayasaya uymak mecburiyeti vardır. Bunu arz etmek istedim.

BAŞKAN — Bu buyurduğunuz husus usul

hakkında değildir. Savandığınız esasa dairdir. Müsaade buyurun. (Alkışlar)

Buyurduğunuz Anayasa maddesini söz alan, dinliyen bütün üyeler biliyorlar. Yürürlükte olan Anayasanın maddelerini hepsi biliyorlar. Ona göre oy vereceklerdir.

KIRCA COŞKUN — 1 sayılı Kanun bu maddede yürürlükten kaldırmıştır.

BAŞKAN — Bu buyurduğunuz madde 1 sayılı Kanunla yürürlükten kalkmıştır. (Bravo sesleri alkışlar)

ATALAY SIRRI — Muhterem Reisim, 1 sayılı Kanunla Anayasanın hangi maddelerinin kalktığı sarîh olarak ifade ve tasrih edilmiştir. 10 ncu madde hakkında böyle bir sarahat yoktur.

BAŞKAN — Bu konuşmalarımız usule müte-dair olmadığı için sözlerinizi bitirmenizi rica ediyorum.

ÇAĞA ESAT — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

ÇAĞA ESAT — Şimdi yalnız 18 yaş ve 21 esprisi üzerinde münakaşa ediyoruz. Bu itibarla dâvvelâ bu meselenin halledilmesi için bu hususun reye konması lâzımdır. Bundan sonra madde metni üzerinde münakaşa edilmek lâzımdır. Mad de metni henüz tavazzuh etmedi.

ÇELİKBAŞ FETHİ — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Fethi Çelikbaş usul hakkında ne konuşmak istiyorlar?

ÇELİKBAŞ FETHİ — Kürsüde arz edeceğim efendim.

BAŞKAN — Lûtfen bana söyleyin.

ÇELİKBAŞ FETHİ — Reis Bey, Umumi Heyete hitaben konuşmak usul bakımından dahi zaruridir. Bu itibarla izin verdiğiniz takdirde Umumi Heyete arz edeceğim.

BAŞKAN — Usulün nesi hakkında konuşacaksınız.

ÇELİKBAŞ FETHİ — Arz edeceğim.

BAŞKAN — Buyurun.

ÇELİKBAŞ FETHİ — Muhterem arkadaşlarım, Riyaset Divanının müzakereyi idare ediş tarzında bir hata olmuştur. Bunu bir emsal teşkil etmemesi bakımından bilhassa arz ediyorum. O da müzakerelerin sonunda takrirler reye konmadan evvel, sıraya tâbi olmadan konuşmak hakkı daima mahfuz bulunan İcra Vekilleri Heyeti

ile komisyon sözcülerinden sonra, behemehal bir temsilei üyenin konuşması keyfiyetidir. Benim endişem bu, usul bakımından bunun çok acısını çekmişizdir. Bu usule diğer konuşmalarımızda da yer verecek olursak, komisyonların (Komisyon sözünü burada ifade etmekle Seçim Kanunu Komisyonumuza telmih etmek istemiyorum), bu tarzda hareket eden komisyonların elinde bu sui-istimal edilir; sıraya tâbi olmadan konuşma yetkisi olan sözcüler, istediği zaman konuşma yapar, en son gene konuşma yapar, yeterlik takriri gelir ve bu suretle Heyeti Umumiye Komisyonun istediği istikamete teveccüh eder. Onun içindir ki, parlâmentolarda ya sarahaten tüzüklerle veyahut da teamüllerle tesbit edilmiştir ki, sıraya tâbi olmayan Hükümet veya komisyon sözcülerinden sonra sıraya tâbi olanlardan Temsilei veya parlamenterlerin konuşması şarttır.

Bu hususta Riyasetin dikkatini çekmek için ve bir usulsüz hareketin şimdiden telâfisi için söz aldım arkadaşlar.

BAŞKAN — Efendim, burada mevzuubahsolan husus yalnız müzakerelerin yeterliği hakkındadır. Henüz esasa tallûk eden bir mevzu girmedi. Sonra bu kanunun birinci müzakeresini yapıyoruz. Buyurdıkları gibi, son söz, elbette temsilei arkadaşlarımızdır. Asıl maddelerin müzakeresinde bu hak elbette kendilerine verilecektir. Binaenaleyh yeterlik önergesini kabul etmiş olan Yüksek Kurulun kararı karşısında önergelerin okunmasına devam ediyoruz : Verilmiş olan önergeleri şöyle ayırabiliriz...

YETKİN NÜVİT — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlarım, verilmiş olan tadil önergelerinin kategorilere ayrılması halinde en aykırı teklif 22 yaş teklif eden önergedir. Bunun arkasından 21 yaş olmasını teklif eden, 18 yaş olmasını teklif eden önergelerle maddenin şeklinin de tadilini teklif eden önergeler gelmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, Riyasetin takdirine müdahale etmek hakkımız değildir ama, nâciz kanaatimize göre, bu üç kategoriden önce en aykırı teklif olan 22 yaşın ondan sonra 21 yaş teklifinin oylanması lâzımgelir. Bunlardan bir tanesi Heyeti Umumiyece kabul edildiği takdirde, buna uymak daha uygun olur, kanaatindeyim.

BAŞKAN — Komisyonun mütalâasını dinledik.

Evvvelâ en aykırı olan, 22 yaş hakkındaki önergeleri tekrar okuyarak reylerinize sunacağız.

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddenin açık olarak reye konmasını arz ve teklif ederiz.

Orhan Köprülü

Sırrı Atalay

Avni Yurdabayrak

BAŞKAN — Mevcudolan önergeler, maddenin kabulü veya reddi hakkında değildir. Evvelâ 22 yaş ve ondan sonraki teklif edilen yaş hadlerini oyunza arz edeceğim.

İçtüzüğümüzün halen yürürlükte olan 119 neu maddesine göre takrirler yalnız dikkat nazara alınmak üzere yüksek oylarınıza sunulacaktır. Kesin olarak kabulü ile ilgili değildir. Eğer dikkat nazara alınması çoğunlukla kabul edilirse bu önerge komisyona verilecektir. Komisyon nazarı dikkate alınmış olan bu önergeyi alacak ve düşündüğünü tesbit ederek tekrar huzurunza getirecek, veya tadilen bir mütalâa beyan edecektir. O vakit bu maddenin kabul edilip edilmeyeceği yüksek oyunza sunulacaktır. Binaenaleyh, şimdi okunan ve açık oy teklif eden bu önergenin maddenin kabulüyle bir alâkası olmadığına göre, yüksek oylarınızla belirecek olan dikkate alınması hususundaki konu ile ilgisi yoktur. Bundan başka yine tüzüğümüz mucibince bu önergede en az 5 imza bulunması lâzımgelir. Halbuki 3 imza vardır.

Önergeyi okutuyorum.

(Gürün Muhittin'in 22 yaş hakkındaki önergesi tekrar okundu.)

TEZ HASAN — Bu önerge aleyhinde konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, yeterlik önergesi kabul edildi. Yeterlik önergesi kabul edildiğinden Tüzüğümüz mevzu aleyhinde veya lehinde konuşmaya elverişli değildir.

Şimdi yalnız yaş hususu olmak üzere, 22 yaş üzerindeki takrirlerin nazarı dikkate alınması hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 22 yaş kabul edilmiştir. (Alkışlar)

Diğer takrirleri okuyoruz :

(Atalay Sırrı ve Bilgin Ahmet'in seçme yasının 21 olması hakkındaki önergeleri okundu.)

(Aynı mahiyeteki önergelerin teker teker okunmasına lüzum yok, sesleri.)

BAŞKAN — Efendim, yaş bakımından birbirinin aynı olan takrirleri bir, yaştan ayrı olan kısımlarını ise ayrı mütalâa edeceğiz.

21 yaş olması hakkındaki takririn nazari dikkate alınıp alınmamasını yüksek oyunuzaya sunuyorum. 21 yaş olmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... 21 yaş olması kabul edilmemiştir. (Alkışlar)

Şimdi, 20 yaş olmasını teklif eden takrirleri okutuyorum.

(Üstün Feridun, Doğukan Suphi ve Çakıroğlu Selçuk İsmail'in 20 yaşla ilgili önergesi tekrar okundu.)

(Erdiñç Saif'in seçmen yaşının 20 olması hakkındaki önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Aynı kayıtlarla 20 yaş olmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... 20 yaş teklifi kabul edilmemiştir. (Alkışlar)

BAŞKAN — Şimdi, konuşulan madde üzerinde değişiklik tekliflerini havî takrirleri okuyoruz :

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına 6 ncı maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Madde 6. Yapılacak Millet Meclisi ve Cumhuriyet Meclisi seçimlerinde 21 yaşını; il genel meclisleri, belediye meclisleri, muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde de 18 yaşını bitiren ve seçmen hakkını haiz bulunan her vatandaş, bu kanun gereğince düzenlenecek kütüklere yazılmak şartıyla oy kullanır.

10.3.1961

K. Laskaris

(Güneş Turan'ın «on sekiz yaşını dolduran ve kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmayan her vatandaş seçmendir.» mealindeki değiştirilmesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyonun görüşü nedir?

KOMİSYON ADINA ÖDÜL ATIF — Metnimizde ısrar ediyoruz.

ÇAĞA ESAT — Karar nisabı yoktur.

BAŞKAN — Efendim, bu takririn okunmasından sonra Komisyon Sözcüsü Sayın Ödül arkadaşımız maddenin değiştirilmesi hususunda konuştu. Bu bakımdan bu değişikliğin dikkate alınması hususunu yüksek

oyunuza sunacağım. (Takririmizi izah edelim sesleri)

Efendim, verilmiş olan takrirlerin sahibi olan sayın üyeler burada kendi gerekçelerini ifade etmişlerdir. Yeterlik önergesi Yüksek Kurulunuzun çoğunluğu ile karar altına alınmıştır. Tekrar konuşmak mümkün değildir. Şimdi tadil şeklini oya koyuyorum.

ÇAĞA ESAT — Karar nisabı yoktur.

BAŞKAN — Nisap vardır.

LASKARİS KALUDİ — Takrirleri izah etmek için söz vermediniz.

BAŞKAN — Nisap olup olmadığını burada bulunan Başkanlık Divanı daha iyi görmektedir. (Bravo sesleri, alkışlar)

İcabederse 5 arkadaşın teklifi ile yeniden yoklama yapılması mümkündür. Bir arkadaşın nisap yoktur, demesini göz önüne almaya imkân yoktur. (Alkışlar)

Önergenin nazari dikkate alınmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergenin metin değişikliği hakkındaki kısmı da kabul edilmemiştir efendim.

Bir takrir daha var okuyoruz :

(Gürün muhittin'in, «Madde 6. — Seçimlerle ilgili özel kanunlardaki yaş hükümleri saklı kalmak şartıyla yirmi iki yaşını bitiren ve seçmen olma hakkını haiz bulunan her vatandaş, bu kanun gereğince düzenlenecek kütüklere yazılmak şartıyla oy kullanır.» şeklindeki önergesi tekrar okundu.)

(Reddedildi sesleri)

BAŞKAN — Efendim, demin de Yüksek Kurulunuza arz ettim. Yaş bakımından önerge reddedilmişti. Fakat, madde değişikliği hakkındaki kısmı reye konmadı. Takririn yaş haricinde kalan metnin değiştirilmesi hakkındaki kısmını yüksek oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir, efendim.

Diğer takriri okutuyorum.

(Ergönec Alactin ve Arıçoğlu Nuretin'in, «Yirmi bir yaşını bitiren ve seçmen olma hakkına sahip bulunan her vatandaş, bu kanun gereğince düzenlenecek kütüklerde kayıtlı bulunmak şartıyla oy kullanır.» mealindeki önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Efendim, şöyle bir fikirdeyiz; eğer yaş için yüksek oyunuzaya sunulmuş olan

önergelerin metin değiştirmeye aidolan kısımları üzerinde sayın önerge sahipleri ısrar etmiyorlarsa ayrıca yüksek oylarınıza koyup zaman kaybetmiyelim. («Reye, reye» sesleri) Önergeler hakkında sayın üyelerin bir daha mütalâalarını almak istiyorum. («Burada yoklar» sesleri)

ÇAĞA ESAT — Maddenin tadili hakkında benim de bir teklifim vardır, yaş dâhil değildir. Yaşta ısrar etmiyorum.

BAŞKAN — Sayın üyelerden Ergöneneç Alaettin ve Ardıçoğlu Nurettin arkadaşlarımızın şimdi okunan önergesini yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Bu önergeler de reddedilmiştir.

(Çağa Esat'ın 6 ncı madde matlabının «seçmen yeterliği» olarak değiştirilmesi hakkındaki önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Önergenin 21 yaş haricindeki kısmını oylarınıza sunuyorum Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

ÇAĞA ESAT — Söz istiyorum. Önergemi izah edeceğim.

BAŞKAN — Yeterlik önergesi kabul edildiğine nazaran tekrar müzakere açılmasına imkân yoktur. Bu önerge de reddedilmiştir.

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddenin 2 ncı satırındaki şartıyla sözünden sonra bir (virgül konulmak) suretiyle düzenlenmesini saygularımla arz ederim.

10.3.1961

Ahmet Demiray

BAŞKAN — Efendim, metne bir (virgül) konulması hakkındaki teklifi reylerinize arz edeceğim. Yalnız bu teklife komisyon iştirak ediyor mu?.. («Ediyor» sesleri) Bu teklife komisyon da iştirak ettiğine göre teklifi reye arz etmeye lüzum yok. Şimdi diğer tavriri okuyoruz.

(Kuran Alp'in madde matlabının «Seçmen» olmasına dair tavriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Bu önergeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Önerge kabul edilmiştir.

Efendim, maddeyi oylarınıza sunmazdan evvel oy şekli hakkında bir önerge var, bunu da yüksek bilgilere sunuyorum.

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddenin açık oya konmasını arz ve

teklif ederiz.

Sırrı Atalay
Vedat Arıkan
Celâl Sungur

V. Dieleli
Sait Erdinç
O. Köprülü

(ve arkadaşı)

BAŞKAN — Efendim, madde metninde yapılacak değişiklik nazarı itibara alınarak Yüksek Heyetinize kabul edilmiştir. Bu hususta komisyonun bir düşüncesi varsa lütfen söylesinler, bu teklife iştirak ediyorlar mı?

KURUTLUOĞLU SAHİR — Efendim, redaksiyonla ilgili önerge reye vaz'edildi ve kabul olundu. Ancak maddenin nazarı dikkate alınan bu önerge ile komisyona verilmesi ve redaksiyonu yapıldıktan sonra Makamı Riyasete tevdi lâzımgelmektedir. Bu itibarla tavririn komisyona gönderilmesine delâletlerini Makamı Riyasetten rica ediyoruz.

BAŞKAN — Oylama hususundaki şekil sonra düşünölmek üzere 6 ncı maddeyi kabul edilen önerge ile birlikte komisyona veriyoruz. 7 ncı maddenin müzakeresine geçiyoruz.

Oy kullanamıyacak kimseler

MADDE 7. — Aşağıda yazılı kimseler oy kullanamazlar:

1. Silâh altında bulunan erler, onbaşılar ve kıta çavuşları (her ne sebeple olursa olsun, iznili bulunanlar da bu hükme tâbidir),

2. Başkomiserler, komiserler, komiser muavinleri ve polisler,

3. Polis görev ve yetkisi bulunan subay ve astsubaylar.

BAŞKAN — Yedinci madde hakkında üç arkadaş söz istemiştir. Daha başka söz istiyen arkadaş varsa lütfen isimlerini yazdırsınlar..

Şimdi söz istiyen arkadaşların isimlerini yazdık. Ancak konuşmaların devam edebilmesi için Yüksek Heyetinizin yeter sayısı yoktur. Onun için şu husuları yüksek bilginize arz ediyorum. Dün sayın üvelere sunulmuş bulunan gündem gereğince öğleden sonra Kurucu Meclis toplanacaktır. Öğleden sonraki Kurucu Meclisin bu toplantısını görmeye Sayın Devlet Başkanı da geleceklerdir.

Bugün saat 15 te Kurucu Meclis Birleşiminin açılacağını ifade suretiyle Meclisimizin öğleden evvelki oturumunu kapatıyorum.

Kapanma saati : 11,55

